

Bijlage 1: Toezichtverslag 2020 financieel toezicht BZK op provincies

Inleiding

Jaarlijks wordt verslag gedaan van het namens de minister van BZK uitgeoefende toezicht op de provinciale financiën. Hierbij gaat het om het financieel toezicht op de provincies, zoals geregeld in hoofdstuk XIII (paragraaf 3) van de Provinciewet en om het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen waaraan provincies deelnemen, zoals geregeld in hoofdstuk IV (paragraaf 3) van de Wet gemeenschappelijke regelingen en hoofdstuk XIII (paragraaf 3) van de Provinciewet.

Het uitgevoerde financieel toezicht op de provincies richt zich op de beoordeling van de financiële positie van de provincies. Dit is primair gebaseerd op de beoordeling van de provinciale begrotingen, die reëel en structureel in evenwicht dienen te zijn. Structureel evenwicht gaat uit van een begrotingssaldo dat het resultaat is van uitsluitend structurele baten en lasten.

Aan de hand van een aantal toezichtcriteria bepaalt BZK vooraf de intensiteit van het toezicht op de provincies. Op basis van de toezichtervaringen in het vorige begrotingsjaar, actuele signalen over toenemende of extra risico's en een aantal andere criteria (zoals de ontwikkeling van de voorgeschreven financiële kengetallen) is bepaald of een nadere analyse van de begroting nodig was. Indien geen nadere analyse nodig was, volgde voor het volgende begrotingsjaar repressief toezicht. Voor de provincies waarbij wel een nadere analyse nodig was, is op basis van deze analyse besloten of werd overgegaan tot repressief of preventief toezicht.

Financieel toezicht op provinciale begrotingen 2020 en meerjarenramingen 2021-2023 (en jaarrekeningen 2018)

De belangrijkste bevindingen zijn:

- Uit het onderzoek naar de begrotingen 2020 en meerjarenramingen 2021-2023 komt naar voren dat er geen provincies zijn waarvan de begroting een structureel tekort vertoont, dat wil zeggen dat de structurele lasten niet worden gedekt door structurele baten.
- 11 provincies hebben de begrotingen en rekeningen ingezonden binnen de wettelijk gestelde termijnen (in artikel 207, lid 2 van de Provinciewet). Alleen de provincie Utrecht heeft nog geen jaarrekening 2018 ingediend. Zie later.

Het toezichtoordeel wordt jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar bekend gemaakt. Op grond van het vorenstaande is geconcludeerd dat er voor geen van de provincies aanleiding was om voor het jaar 2020 op basis van de financiële positie of anderszins over te gaan tot het instellen van preventief toezicht. Bij de provincie Utrecht doet zich een bijzondere situatie voor die heeft geleid tot een besluit van minister om verscherpt toezicht in te stellen. Uw Kamer is daarover bij brief van 27 januari 2020 (Tweede Kamer, 2019-2020, 35300-C, nr. 5) geïnformeerd.

De provincie Utrecht heeft de jaarrekening 2017 én 2018 niet binnen de gestelde termijn ingediend. Hiervoor is de provinciefondsuitkering in beide gevallen opgeschort. Aangezien het de tweede keer is dat de jaarstukken niet tijdig zijn ingediend heeft de minister van BZK besloten het financieel toezicht voor het jaar 2020 op de provincie Utrecht te verscherpen. Dat heeft als doel het indienen door de provincie van de jaarrekening 2019 met accountantsverklaring binnen het reguliere tijdpad (voor 15 juli 2020) en uiteraard een zo snel mogelijke afronding van de jaarrekening 2018. Het is aan de provincie Utrecht om er zelf voor te zorgen om hun jaarstukken tijdig in te dienen en de daarvoor benodigde maatregelen te nemen. Daar is de provincie volop mee bezig, door het nemen van organisatorische maatregelen en externe deskundigheid en capaciteit in te schakelen. Het verscherpt toezicht betekent dat intensief contact met de provincie plaats vindt evenals periodiek overleg samen met de accountant om de voortgang te bewaken.

Financiële kengetallen

Bij besluit van 15 mei 2015 is het BBV gewijzigd in verband met de verplichte opname van financiële kengetallen in de begroting en jaarstukken. Alle provincies hebben deze kengetallen in hun begroting opgenomen. Uit het overzicht van de financiële kengetallen (zie bijlage 3) blijkt dat de provincies Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland er ten opzichte van de andere provincies relatief het minst goed voorstaan. Deze drie provincies hebben relatief gezien hogere schulden en daardoor ook een lagere solvabiliteit dan de andere provincies. De belastingdruk in de provincies Drenthe, Fryslân, Gelderland, Groningen, Zeeland en Zuid-Holland ligt boven het landelijke gemiddelde. Deze provincies hebben naar verhouding hoge opcenten op de motorrijtuigenbelasting. De onbenutte belastingcapaciteit is hierdoor lager dan die van de andere provincies.

Financieel toezicht gemeenschappelijke regelingen

In het kader van het financieel toezicht op de gemeenschappelijke regelingen waaraan de provincies deelnemen, worden in grote lijnen dezelfde beoordelingscriteria gehanteerd als hiervoor voor de provincies is weergegeven. In 2019 hield BZK toezicht op in totaal 58 gemeenschappelijke regelingen. Daarbij is gelet op de tijdige inzending, de sluitendheid van de begroting 2020, de bevindingen van de accountant bij de jaarrekening 2018 alsmede de eigen toezichtbevindingen in voorgaande jaren. Voor de begroting 2020 kon voor alle gemeenschappelijke regelingen waarin provincies deelnemen volstaan worden met de repressieve toezichtsvorm.